

Comparison of the Teaching Quality Aspects by Student Evaluation of Education Quality (SEEQ) and Students Survey Questionnaires; Health School, Kermanshah University of Medical Sciences

ARTICLE INFO

Article Type

Descriptive Study

Authors

Gharatapeh A.¹ MSc,
Rezaei M.* PhD
Pasdar Y.² PhD,
Asadi F.³ MSc,
Safari Y.⁴ PhD,
Nazari M.⁵ MSc

How to cite this article

Gharatapeh A, Rezaei M, Pasdar Y, Asadi F, Safari Y, Nazari M. Comparison of the Teaching Quality Aspects by Student Evaluation of Education Quality (SEEQ) and Students Survey Questionnaires; Health School, Kermanshah University of Medical Sciences. *Eucation Strategies in Medical Sciences.* 2015;8(4):247-254.

ABSTRACT

Aims The purpose of the professors' evaluation which partly left up to the students is to improve the teaching quality and enhance the educational level in universities. Regarding this, the use of valid evaluation forms that lead to the recognition of the problems of teaching and learning is important. This study aimed to compare the teaching quality aspects between Student Evaluation of Education Quality and Students Survey questionnaires.

Instrument & Methods In this descriptive-analytic study by correlation type that was performed during the second semester of 2012-13 academic year, 251 students of Health Department of Kermanshah University of Medical Sciences participated by census method. The research tools were the Student Evaluation of Education Quality and Students Survey questionnaires. For data analysis, independent- and paired T, Chi-square, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis, Pearson correlation coefficient and Tukey tests were utilized.

Findings The difference of total evaluation scores of the professors based on their scientific degree and also the education level and major of students was significant between 2 questionnaires ($p<0.05$). There was also a significant relationship between the workload and level of interest for each course and the total evaluation score of the professors based on student evaluation of education quality questionnaire ($p<0.001$).

Conclusion Both questionnaires have acceptable reliability, but the student evaluation of education quality questionnaire highlights the multi aspects of teaching better and is more efficient in demonstrating the strength and weaknesses of teaching.

Keywords Teaching; Student Evaluation of Education Quality; Data Collection; Students, Public Health

CITATION LINKS

- [1] Proposing a participatory model of ... [2] Designing a novel sheet to evaluate theoretical teaching quality of faculty members based on viewpoints of stakeholders and Charles ... [3] Evaluation of faculty Members by Students in Birjand University of ... [4] Correlation between four forms of academic evaluation at ... [5] The Professor's professional experience in relation to effective teaching phenomena in ... [6] Nursing faculty and students views on priorities for ... [7] A comparative study of teacher evaluation ... [8] Faculty members' and ... [9] Indicators of effective teaching from the ... [10] The characteristics of effective ... [11] Adverse changes in faculty behavior ... [12] Evaluating effective teaching in ... [13] The Criteria of effective teaching in ... [14] The use and misuse of student evaluations of ... [15] Students' perceptions of characteristics of effective college teachers: A validity ... [16] Effective Teaching: Perspectives and Insights from Division ... [17] Validation of the Iranian version of the questionnaire to assess the ... [18] The evaluation of the student evaluation of educational quality ... [19] The use of student evaluations of ... [20] Students evaluations of university teaching: Chinese version of the Student's Evaluations of Educational ... [21] A longitudinal perspective of student's evaluations of university teaching: Rating of the same Teachers over a ... [22] Kerman University of Medical Sciences faculty in terms of academic evaluation in... [23] Viewpoints of nursing and para-medical students about the features of ... [24] An investigation of factors influencing student evaluation of teacher performance: A comprehensive study in ... [25] Factors affecting faculty evaluation by students in Kerman University of Medical ... [26] Students' evaluations of university teaching: Research findings, methodological issues and ... [27] On the invalidity of student ratings for administrative personnel ... [28] Assessment of Birjand medical school students' attitudes toward the criteria of ...

Correspondence

Address: School of Public Health, Isar Square, Kermanshah, Iran. Postal Code: 68198-51351
Phone: +98 8338264447
Fax: +988338263048
rezaei39@yahoo.com

Article History

Received: May 24, 2015
Accepted: October 9, 2015
ePublished: October 25, 2015

را بهتر نمایان می‌سازد و در نشان دادن نقاط ضعف و قوت کیفیت تدریس استاید کارآمدتر است.
کلیدواژه‌ها: کیفیت تدریس، ارزش‌بایی دانشجویان از کیفیت آموزشی، دانشکده بهداشت

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۳/۰۳
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۷/۱۷
نویسنده مسئول: rezaei39@yahoo.com

مقدمه

تعیین کیفیت یاددهی - یادگیری در نظامهای آموزشگاهی مستلزم نگاه جدی به تمامی عوامل درگیر در این فرآیند است. مسلمًا در این فرآیند، اعضای هیات علمی دانشگاهها از عوامل عمده و موثر محسوب می‌شوند. برای بهبود این فرآیند هم توسعه مدام فردی اعضا هیات علمی و هم ارزش‌بایی وظایفی که به معهدۀ دارند از شاخص‌های یک دانشگاه موفق است. با توجه به اینکه استادان گرانبهاترین بخش نظام آموزش عالی را تشکیل می‌دهند، طراحی نظام ارزش‌بایی مناسب برای آنان اهمیت ویژه دارد^[۱, ۲].

ارزش‌بایی فرآیندی نظامدار است که با جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات به بررسی میزان عملی شدن اهداف می‌پردازد. ارزش‌بایی استاید نوعی ارزش‌بایی آموزشی است که به منظور تعیین میزان موققیت اعضا هیات علمی در نیل به اهداف آموزشی انجام می‌شود^[۳]. هدف ارزش‌بایی بهبود کیفیت تدریس و افزایش ارتقای آموزشی در اکثر دانشگاه‌هاست^[۴]. استاید با آگاهی از مولفه‌های تدریس اثربخش و عواملی که باعث بهبود کیفیت تدریس می‌شوند قادر خواهند بود تا فلسفه تدریس خود را از انتقال دانش محض به ساخت دانش توسط دانشجویان تغییر دهند^[۵]. پژوهش‌های داخل کشور در طبقه‌بندی و بررسی مولفه‌های تدریس اثربخش عمدتاً به بخش دانش‌پژوهی، روش تدریس، قدرت ارتباط و شخصیت فردی تاکید داشته‌اند^[۶-۱۰]. پژوهش‌های خارج از کشور نیز بر تعیین کیفیت تدریس و ارزش‌بایی دانشجویان دانشگاه از استاید با تأکید بر روابط پرسش‌نامه‌ها و سنجش ادراکات دانشجویان و استاید از مولفه‌های تدریس اثربخش متمرکز بوده است^[۱۱-۱۶]. از این رو انتظار می‌رود فرآیند ارزش‌بایی استادان که بخشی از آن به معهدۀ دانشجویان گذاشته شده است منجر به بازخوردگاهی شود که نظام یاددهی - یادگیری را ارتقا بخشد. در این راستا استفاده از فرم‌های برنامه‌های غنی تری را تدارک نماید^[۱].

پرسشنامه ارزش‌بایی دانشجویان از کیفیت آموزشی (SEQ) در دانشگاه سیدنی تهیه شده و اثربخشی آن به عنوان یک وسیله مفید

مقایسه ابعاد کیفیت تدریس با پرسشنامه‌های ارزش‌بایی دانشجویان از کیفیت آموزش و نظرخواهی از دانشجویان؛ دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

آمنه قرتپه

گروه آموزش، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

نصرور رضایی*

گروه آمار زیستی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

یحیی پاسدار

گروه تغذیه و کنترل کیفی مواد غذایی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

فاطمه اسدی

گروه مهندسی بهداشت محیط، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

یحیی صفری

گروه برنامه‌ریزی درسی، دانشکده پرایپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

مریم نظری

گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران

چکیده

اهداف: هدف ارزش‌بایی استاید که بخشی از آن به معهدۀ دانشجویان گذاشته شده است، بهبود کیفیت تدریس و ارتقای سطح آموزش در دانشگاه است. در این راستا استفاده از فرم‌های ارزش‌بایی معتبر که منجر به شناخت مشکلات تدریس و یادگیری شود حائز اهمیت است. این پژوهش با هدف مقایسه ابعاد کیفیت تدریس با استفاده از پرسشنامه‌های ارزش‌بایی دانشجویان از کیفیت آموزشی و نظرخواهی از دانشجویان انجام شد.

ابزار و روش‌ها: در این مطالعه توصیفی - تحلیلی از نوع همبستگی که در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۳۹۰-۹۱ صورت گرفت، ۲۵۱ دانشجوی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه بهشیوه سرشماری در مطالعه شرکت نمودند. ابزار پژوهش، پرسشنامه‌های ارزش‌بایی دانشجویان از کیفیت تدریس و نظرخواهی از دانشجویان بود. به منظور تحلیل داده‌ها از آزمون‌های T (زوجی)، T (مستقل)، آنالیز واریانس، مجدد کای، من - ویتنی یو، کروسکال والیس، ضربی همبستگی پیرسون و توکی استفاده شد.

یافته‌ها: مقایسه نمره کلی ارزش‌بایی استاید بر حسب درجه علمی استاید و همچنین مقطع و رشته تحصیلی دانشجویان بین دو پرسشنامه تفاوت معنی‌داری نشان داد ($p < 0.05$). رابطه بین حجم کار مربوط به هر درس و میزان علاقه به درس با نمره کلی ارزش‌بایی استاید براساس پرسشنامه ارزش‌بایی دانشجویان از کیفیت آموزشی معنی‌دار بود ($p < 0.001$).

نتیجه‌گیری: هر دو پرسشنامه از پایابی قابل قبول برخوردارند، اما پرسشنامه ارزش‌بایی دانشجویان از کیفیت آموزشی ابعاد چندگانه تدریس

جمع‌آوری داده‌ها از طریق نسخه فارسی پرسش‌نامه ارزش‌یابی دانشجویان از کیفیت تدریس (SEQ) و پرسش‌نامه نظرخواهی از دانشجویان در ارتباط با ارزش‌یابی تدریس استادی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه صورت گرفت. اسنادی که چندین عنوان درسی را برای دانشجویان یک پایه تحصیلی در یک رشته تدریس می‌نمودند صرفاً یک بار با توجه به شیوه کلی تدریس براساس هر دو پرسش‌نامه توسط دانشجویان مورد ارزیابی قرار گرفتند که در مجموع ۷۶۲ فرم ارزش‌یابی جمع‌آوری شد. لازم به ذکر است به منظور محترمانه‌ماندن اطلاعات مربوط به استادی، پرسش‌نامه‌ها کدگذاری شدند.

به منظور مقایسه ابعاد کیفیت تدریس در گروه‌های آموزشی، ابتدا نمرات حاصل از هر بُعد پرسش‌نامه SEQ و پرسش‌نامه نظرخواهی به طور جداگانه برای هر عضو هیات علمی آن گروه محاسبه شد و سپس نمرات حاصله از هر بُعد برای کلیه اعضای هیات علمی آن گروه با یکدیگر جمع شد و میانگین به دست آمده ملاک کیفیت آن بُعد تدریس در آن گروه بود. برای مقایسه پذیرش‌den نمره ارزش‌یابی در دو ابزار، نمرات به صورت درصدی محاسبه و یکسان شد. ابزار SEQ در دانشگاه سیدنی تهیه شده و اثربخشی آن به عنوان یک وسیله مفید بهسازی آموزش مدرسان دانشگاهی به اثبات رسیده است. این پرسش‌نامه دارای ۴۱ سؤال است. ۳۱ سؤال این ابزار ۹ بُعد تدریس کارآمد شامل؛ یادگیری (سئوالات ۱-۴)، علاقه‌مندی معلم (۵-۸)، سازمان‌دهی مطالب (۹-۱۲)، تعامل گروهی (۱۳-۱۶) رابطه معلم و دانشجو (۱۷-۲۰)، جامعیت مطالب (۲۱-۳۴)، امتحانات (۲۵-۲۷)، تکالیف (۲۸-۲۹) و ارزیابی کلی (۳۰-۳۱) و ۱۰ سؤال آن ویژگی‌های دانشجویان و درس را به عنوان متغیرهای بالقوه تورش‌دار می‌سنجد. در این پژوهش از ۱۰ سؤال مذکور ۵ سؤال دشواری درس، حجم کار و فعالیت مرتبط با هر درس، میزان علاقه‌مندی دانشجو به درس، پیش‌بینی اخذ نمره خوب در هر درس و میزان محبویت استاد در هر درس سنجیده شد. توسط محقق ۲ سؤال در ارتباط با ویژگی‌های فردی استاد شامل سابقه کار و درجه علمی و ۳ سؤال در رابطه با ویژگی‌های فردی دانشجو شامل رشته تحصیلی، مقطع تحصیلی و جنسیت به پرسش‌نامه اضافه شد که ارتباط سؤال‌های مذکور نیز با نمرات ارزش‌یابی استادی مورد بررسی قرار گرفت. گویه‌های پرسش‌نامه SEQ در یک طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای (خیلی خوب = ۵ و خیلی ضعیف = ۱) درجه‌بندی شدند. نمره هر بُعد با جمع نمرات گویه‌های آن و حذف اثر تعداد گویه‌ها به دست آمد. دامنه نمره هر بُعد بین یک تا ۵ است. پرسش‌نامه نظرخواهی از ۱۵ سؤال و ۳ بُعد شامل خصوصیات فردی استاد، روش آموزشی و توان علمی استاد تشکیل شده است.

ابتدا ضمن مراجعة به آموزش دانشکده و پس از هماهنگی‌های لازم بر اساس برنامه ارایه دروس هر رشته در نیمسال مذکور، دروس

بهسازی آموزش مدرسان دانشگاهی در پژوهش‌های مختلف به اثبات رسیده است^[۱۷-۱۹]. ۳۱ سؤال این ابزار ۹ بُعد تدریس کارآمد شامل؛ یادگیری، علاقه‌مندی مدرس به موضوع، سازمان‌دهی مطلب، تعامل گروهی، رابطه مدرس و دانشجو، جامعیت مطالب آموزش‌داده شده، امتحان و نمره‌گذاری، تکالیف و ارزش‌یابی کلی را در بر می‌گیرد. هر کدام از ابعاد موجود در این مقیاس می‌تواند بر تدریس کارآمد و بهبود کیفیت تدریس موثر باشد. درجه‌بندی‌های SEQ اصولاً تابعی است از استادی که درس را تدریس می‌کند نه درسی که مورد ارزیابی قرار می‌گیرد^[۱۷]. نقص‌های موجود در نحوه ارزش‌یابی استادی به شیوه کنونی از یک سو و ویژگی‌های پرسش‌نامه SEQ از جمله سنجش ابعاد مختلف تدریس^[۱۷] از سوی دیگر و کنترل تورش‌های احتمالی توسط آن که در پژوهش‌های پرسش‌نامه ارزش‌یابی دانشجویان از کیفیت تدریس را تبیین کند^[۲۰]. مطالعات متعددی از ابعاد مختلف این پرسش‌نامه را مورد ارزیابی قرار داده‌اند؛ کافی و همکاران پرسشنامه SEEQ را که دارای پایایی عالی و روایی قابل قبول در ایالات متحده بود را در ۱۲۹۷ دانشجو از ۹ مرکز آموزشی مختلف در انگلستان مورد ارزیابی قرار دادند که ساختار عاملی آن برای ارزیابی سیستم آموزشی در انگلستان توجیه شد^[۱۸]. مارش نیز با بررسی یک میلیون پرسش‌نامه SEEQ که برای ۵۰ هزار درس مختلف طی ۱۳ سال تکمیل شده بود، آن را ابزاری دقیق و قابل تعمیم برای دوره‌های مختلف و رشته‌های مختلف معرفی کرده و برای ارزیابی تدریس در مقاطع مختلف مناسب تشخیص داده است^[۲۱].

استفاده از چنین ابزاری را در ارزیابی کیفیت آموزش استادی حائز اهمیت می‌سازد. در حال حاضر دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور از فرم‌های ارزش‌یابی متفاوتی استفاده می‌نمایند که از لحاظ آیتم‌های مورد بررسی و نحوه امتیازدهی با یکدیگر متفاوت هستند^[۱-۴]. در دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه نیز به منظور ارزش‌یابی استادی از فرم نظرخواهی دانشجویان استفاده می‌شود. این فرم به مولفه‌های محدودی مانند خصوصیات فردی، روش آموزشی و توان علمی استاد بستنده نموده است. این پژوهش با هدف مقایسه ابعاد کیفیت تدریس با استفاده از پرسش‌نامه‌های ارزش‌یابی دانشجویان از کیفیت آموزشی و نظرخواهی از دانشجویان صورت گرفت.

ابزار و روش‌ها

این مطالعه توصیفی- تحلیلی از نوع همبستگی است که در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۳۹۰-۹۱ صورت گرفت. کلیه دانشجویان دانشکده بهداشت (۲۵۱ نفر) دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه به شیوه سرشماری در مطالعه شرکت نمودند و دانشجویانی که در ترم کارآموزی در عرصه بودند از مطالعه حذف شدند.

۶۰ نفر (۷۹٪) از دانشجویان در مقطع کارشناسی، ۶۵۷ نفر (۸۶٪) در مقطع کارشناسی و ۴۵ نفر (۵٪) در مقطع کارشناسی ارشد تحصیل می‌کردند. همچنین ۱۳۱ فرم ارزش‌یابی (۱۷٪) توسط دانشجویان بهداشت حرفه‌ای، ۱۹۸ فرم (۲۶٪) توسط دانشجویان بهداشت عمومی و ۴۳۳ فرم (۵۶٪) توسط دانشجویان بهداشت محیط تکمیل شد.

بین بعضی از ابعاد کیفیت تدریس در گروه‌های آموزشی دانشکده تفاوت معنی‌داری وجود داشت ($p < 0.001$), به طوری که براساس پرسشنامه نظرخواهی در بُعد خصوصیات فردی استاد، روش آموزش استاد و نمره کلی ارزش‌یابی تفاوت معنی‌داری بین گروه‌های آموزشی دیده شد و استادی گروه مهندسی بهداشت محیط در بُعد‌های مذکور نمره ارزش‌یابی بیشتری کسب نمودند. براساس پرسشنامه SEEQ نیز دانشجویان در کلیه ابعاد و نمره کل به استادی گروه بهداشت محیط نمره ارزش‌یابی بیشتری را اختصاص دادند و گروه‌های بهداشت عمومی و بهداشت حرفه‌ای در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند که این تفاوت در بُعد علاقه‌مندی استاد به تدریس و سازمان‌دهی مطالب معنی‌دار بود و در سایر ابعاد تفاوت معنی‌داری دیده نشد (جدول ۱).

پایه و تخصصی مربوط به هر گروه و اسمی استاد مربوطه مشخص شد. سپس مجری طرح و همکاران دو هفته قبل از برگزاری امتحانات پایان ترم در کلاس‌های درس حضور یافته و ضمن بیان اهمیت انجام پژوهش توضیحات لازم در ارتباط با نحوه تکمیل پرسشنامه را بیان نمودند.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی شامل جداول توزیع فراوانی و محاسبه شاخص‌های عددی (میانگین و انحراف‌معیار) استفاده شد. برای مقایسه نمره ارزش‌یابی در دو روش از آزمون T‌زوجی و در سایر متغیرها از آزمون‌های لون، T-مستقل و آنالیز واریانس استفاده شد. برای مقایسه ابعاد کیفیت تدریس از آزمون‌های مجدد کای، من‌ویتنی‌بو و کروسکال‌والیس استفاده شد. همچنین برای بررسی رابطه نمره ارزش‌یابی استادی با متغیرهای مورد بررسی براساس دو پرسشنامه نظرخواهی و SEEQ، آزمون ضریب همبستگی پیرسون و آزمون توکی مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌ها

۷۶۲ دانشجو فرم ارزش‌یابی را تکمیل کردند. ۱۵۰ نفر از آنها پسر و ۵۸۸ نفر دختر بودند و ۲۴ نفر نیز جنسیت خود را ذکر نکرده بودند.

جدول ۱) مقایسه ابعاد کیفیت تدریس در گروه‌های آموزشی براساس پرسشنامه نظرخواهی و پرسشنامه SEEQ

براساس پرسشنامه نظرخواهی	براساس پرسشنامه SEEQ
بعضی از ابعاد کیفیت تدریس	
خصوصیات فردی استاد	یادگیری
روش آموزش استاد	علاقه‌مندی استاد
توان علمی استاد	سازمان‌دهی مطالب
کل	تعامل گروهی
	رابطه استاد-دانشجو
	جامعیت مطالب
	امتحانات
	تكلیف
	ارزیابی کلی
	کل

علمی مری و دانشیار وجود نداشت. همچنین نمره کلی ارزش‌یابی استادی توسط پرسشنامه SEEQ بالاتر از پرسشنامه نظرخواهی بود. تفاوت معنی‌داری بین دانشجویان دختر و پسر در دادن نمره ارزش‌یابی به استادی وجود نداشت. بین نمرات ارزش‌یابی استادی بر حسب مقطع تحصیلی دانشجویان براساس هر دو ابزار پژوهش، تفاوت معنی‌داری وجود داشت، به طوری که براساس پرسشنامه

براساس نتایج پرسشنامه SEEQ نمرات ارزش‌یابی استادی با درجه علمی مری و دانشیار تفاوت معنی‌داری را به نفع استادی با درجه علمی دانشیاری نشان داد و براساس پرسشنامه نظرخواهی نیز این تفاوت معنی‌دار بین استادی با درجه علمی مری و دانشیار دیده شد. براساس هر دو پرسشنامه تفاوت معنی‌داری بین نمرات ارزش‌یابی استادی با درجه استادیاری با نمرات ارزش‌یابی سایر استادی با درجه

مقایسه ابعاد کیفیت تدریس با پرسش‌نامه‌های ارزشیابی دانشجویان از کیفیت آموزش و نظرخواهی از دانشجویان ... ۲۵۱

رابطه معکوس و معنی‌داری وجود داشت. براساس هر دو ابزار، بین دشواری درس و نمره ارزش‌یابی استاد رابطه معنی‌داری یافت نشد. بین حجم کار مربوط به هر درس و نمره کلی ارزش‌یابی استاد براساس پرسش‌نامه نظرخواهی ارتباط معنی‌داری مشاهده نشد، در حالی که براساس پرسش‌نامه SEEQ این ارتباط معنی‌دار و مستقیم بود. همچنین بین پیش‌بینی گرفتن نمره خوب در هر درس و نمره ارزش‌یابی استاد براساس هر دو ابزار پژوهش رابطه معنی‌داری یافت نشد. بین میزان علاقه به درس و نمره ارزش‌یابی استاد نیز براساس پرسش‌نامه نظرخواهی ارتباطی دیده نشد، در حالی که براساس پرسش‌نامه SEEQ ارتباط مستقیم و معنی‌داری وجود داشت (جدول ۳).

جدول ۳) مقایسه نمره ارزش‌یابی استاد بر حسب سابقه کار استادی، میزان محبوبیت آنان، میزان دشواری درس، حجم کار هر درس، میزان پیش‌بینی گرفتن نمره خوب و میزان علاقه به درس براساس دو پرسش‌نامه نظرخواهی و SEEQ با استفاده از آزمون ضریب همبستگی پرسون

متغیرهای پژوهش پرسش‌نامه نظرخواهی پرسش‌نامه SEEQ		
سابقه کار استادی		
۰/۱۰۲	۰/۱۳۵	ضریب همبستگی
۰/۰۰۸	۰/۰۰۱	سطح معنی‌داری
میزان محبوبیت استاد		
-۰/۷۲۷	۰/۰۱۴	ضریب همبستگی
۰/۰۰۱	۰/۷۲۶	سطح معنی‌داری
میزان دشواری درس		
۰/۰۶۷	۰/۰۲۷	ضریب همبستگی
۰/۰۸۶	۰/۵۰۱	سطح معنی‌داری
میزان حجم کار هر درس		
۰/۱۵۲	۰/۰۱۱	ضریب همبستگی
۰/۰۰۱	۰/۷۷۵	سطح معنی‌داری
پیش‌بینی گرفتن نمره خوب		
۰/۰۱۸	۰/۰۰۳	ضریب همبستگی
۰/۶۵۰	۰/۹۳۱	سطح معنی‌داری
میزان علاقه به درس		
۰/۴۴۲	۰/۰۱۱	ضریب همبستگی
۰/۰۰۱	۰/۷۷۸	سطح معنی‌داری

بحث

نتایج این مطالعه بیانگر آن بود که اعضای هیات علمی گروه مهندسی بهداشت محیط در ابعاد مختلف تدریس براساس هر دو پرسش‌نامه نمرات بیشتری نسبت به استادی گروه بهداشت عمومی و بهداشت حرفه‌ای کسب نموده‌اند که براساس ابعاد پرسش‌نامه رایج، این تفاوت در دو بعد خصوصیات فردی استاد، روش آموزش و نمره کلی ارزش‌یابی معنی‌دار بود. در مطالعه ساروی‌کرمان و همکاران نیز مهم‌ترین ملاک ارزش‌یابی از دیدگاه دانشجویان، مهارت‌های ارتباطی و مهارت‌های تدریس فردی استاد بوده است و استادی و

نظرخواهی، دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به دانشجویان کارشناسی و کارشناسی نمرات کمتری را به استادی خود اختصاص دادند، در حالی که براساس پرسش‌نامه SEEQ دانشجویان کارشناسی ارشد و سپس دانشجویان کارشناسی نسبت به دانشجویان کارشناسی ارشد بالاتری را به استادی خود اختصاص دادند. بهطور کلی دانشجویان با مقاطع تحصیلی مختلف براساس پرسش‌نامه SEEQ نمرات ارزش‌یابی بیشتری را نسبت به پرسش‌نامه نظرخواهی به استادی خود اختصاص دادند. بین نمرات ارزش‌یابی استادی بر حسب رشته‌های تحصیلی دانشجویان براساس هر دو ابزار پژوهش نیز تفاوت معنی‌داری وجود داشت، بهصورتی که دانشجویان بهداشت محیط نمرات ارزش‌یابی بیشتری را براساس هر دو ابزار پژوهش به استادی خود اختصاص دادند (جدول ۲).

جدول ۲) مقایسه نمره کلی ارزش‌یابی استادی بر حسب درجه علمی استاد، جنسیت، مقاطع و رشته تحصیلی دانشجویان براساس دو پرسش‌نامه نظرخواهی و SEEQ با استفاده از آزمون توکی

متغیرهای پژوهش پرسش‌نامه نظرخواهی پرسش‌نامه SEEQ		
درجہ علمی استاد	جنسیت دانشجویان	مقاطع تحصیلی دانشجویان
مردی	مرد	کارشناسی
استادیار	زن	کارشناسی
دانشیار	سطح معنی‌داری	کارشناسی ارشد
سطح معنی‌داری	سطح معنی‌داری	سطح معنی‌داری
درجه علمی استاد	جنسیت دانشجویان	مقاطع تحصیلی دانشجویان
۳/۶۱۰±۰/۹۱۶	۳/۵۷۰±۱/۰۵۰	۲/۹۷۱±۰/۵۸۳
۲/۷۵۰±۰/۸۷۹	۳/۷۳۰±۱/۰۵۰	۳/۱۴۹±۰/۷۰۲
۳/۹۲۰±۰/۸۸۵	۳/۸۴۰±۱/۰۰۰	۲/۸۳۸±۱/۰۳۸
۰/۰۱۷	۰/۰۴۵	۰/۰۱۳
جنسیت دانشجویان	سطح معنی‌داری	سطح معنی‌داری
مرد	۳/۷۴۰±۰/۹۰۰	۲/۸۰۰±۰/۷۷۰
زن	۳/۷۶۰±۰/۸۹۰	۳/۱۳۰±۰/۶۹۰
سطح معنی‌داری	۰/۶۲۴	۰/۵۴۰
مقاطع تحصیلی دانشجویان	کارشناسی	کارشناسی ارشد
کارشناسی	۳/۴۰۰±۰/۹۴۷	۲/۸۸۱±۰/۷۷۷
کارشناسی ارشد	۳/۷۷۶±۰/۸۸۱	۳/۰۶۳±۰/۷۱۱
سطح معنی‌داری	۳/۸۱۷±۰/۹۲۱	۳/۲۱۷±۰/۷۰۳
سطح معنی‌داری	۰/۰۱۱	۰/۰۰۱
رشته تحصیلی دانشجویان	بهداشت حرفه‌ای	بهداشت عمومی
بهداشت حرفه‌ای	۳/۵۹۹±۱/۰۲۸	۳/۰۶۳±۰/۷۱۱
بهداشت عمومی	۳/۶۳۶±۰/۸۶۸	۳/۸۴۴±۰/۸۵۱
بهداشت محیط	۰/۰۰۵	۰/۰۰۱
سطح معنی‌داری		

براساس هر دو پرسش‌نامه، سابقه کار استادی با نمره کلی ارزش‌یابی آنان رابطه معنی‌داری را نشان داد. براساس پرسش‌نامه نظرخواهی، نمره کلی ارزش‌یابی استادی با میزان محبوبیت آنان رابطه مستقیم داشت اما این رابطه معنی‌دار نبود، در حالی که براساس پرسش‌نامه SEEQ بین نمره کلی ارزش‌یابی استادی و میزان محبوبیت آنان

حالی که این رابطه براساس پرسش نامه نظرخواهی معنی دار نبود. در مطالعه وکیلی و همکاران نیز ۶۰٪ دانشجویان میزان محبوبیت استاد را در ارزش یابی اساتید بهمیزان زیاد تا خیلی زیاد دلالت می‌دهند^[24]. مارش^[26] و شیهان^[27] در مطالعات خود صمیمیت و رفتار دوستane استاد را بر فقدان سازماندهی یا استفاده از راهبردهای انگیزشی ضعیف توسط همان استاد موثر نمی‌دانستند. براساس یافته‌های فوق می‌توان گفت وقتی ابعاد مختلف تدریس مورد ارزش یابی قرار می‌گیرد و کمتر از عوامل تورش‌زای احتمالی همانند محبوبیت استاد تاثیر می‌پذیرد، یک استاد علی‌رغم محبوبیت داشتن در صورت ضعیف‌بودن در کیفیت تدریس نمره ارزش یابی کمتری را به خود اختصاص خواهد داد.

همانطور که نتیجه این پژوهش نیز نشان داد پرسشنامه SEEQ کمتر تحت تاثیر تورش‌های احتمالی قرار می‌گیرد که این موضوع در پژوهش‌های دیگر نیز نشان داده شده است^[20]. در حالی که نمرات ارزش یابی بر اساس پرسشنامه نظرخواهی تحت تاثیر این متغیر قرار گرفت. یافته‌های این پژوهش نشان داد براساس هر دو ابزار پژوهش تفاوت معنی‌داری بین دانشجویان دختر و پسر در دادن نمره ارزش یابی به اساتید وجود نداشت. در مطالعه فشارکی نیا و همکاران نتایج نشان داد دختران در ارزش یابی‌های خود در مقایسه با پسران به ویژگی‌های فردی استاد اهمیت بیشتری می‌دهند^[28].

نتایج این پژوهش همچنین نشان داد تفاوت معنی‌داری بین نمرات ارزش یابی اساتید بر حسب مقاطع تحصیلی دانشجویان براساس هر دو ابزار پژوهش وجود دارد، به طوری که براساس پرسشنامه SEEQ با ارتقای مقطع تحصیلی، دانشجویان نمرات ارزش یابی بالاتری را به اساتید خود اختصاص دادند، در حالی که براساس پرسشنامه نظرخواهی این حالت عکس شد و دانشجویان کارданی نمرات ارزش یابی بالاتری را نسبت به دانشجویان کارشناسی ارشد به اساتید اختصاص دادند. مقایسه نتایج فوق با نتیجه نمرات ارزش یابی اساتید بر حسب درجه علمی آنان نشان داد که ارزیابی نمرات ارزش یابی اساتید با پرسشنامه SEEQ هم براساس درجه علمی اساتید و هم براساس ارتقای مقطع تحصیلی دانشجویان نتایج بهتری را نشان می‌دهد و در هر مورد نمرات ارزش یابی اساتید افزایش می‌یابد. در حالی که وقتی ارزش یابی براساس پرسشنامه متدالوی صورت گرفت اساتید با درجه علمی پایین‌تر نمرات ارزش یابی بالاتری را کسب نمودند و دانشجویان در مقاطع تحصیلی پایین‌تر نمرات ارزش یابی بیشتری را به اساتید خود اختصاص دادند. می‌توان گفت تفکیک ابعاد کیفیت تدریس در پرسشنامه SEEQ منجر می‌شود دانشجویان با دقت بیشتری به ارزش یابی اساتید پردازند. در مطالعات فشارکی نیا و همکاران^[28] و وکیلی و همکاران^[24] تفاوت معنی‌داری بین دیدگاه دانشجویان نسبت به ارزش یابی اساتید در مقاطع پایه و بالینی پژوهشی و کارشناسی و کارданی مشاهده شد. این اختلاف در دیدگاه

دانشجویان تسلط بر موضوع درس را از اولویت‌های مهارت‌های تدریس مطرح نموده و در بخش ویژگی‌های فردی به قدرت بیان و انتقال مطالب توسط استاد تاکید داشته‌اند^[6]. در مطالعه فتحی و همکاران نیز نتایج مشابهی به دست آمد^[22].

براساس پرسش نامه SEEQ نیز اساتید گروه بهداشت محیط در دو بعد علاقه‌مندی استاد به تدریس و سازماندهی مطالب نمرات بیشتری را از آن خود نمودند و تفاوت معنی‌داری را با اساتید سایر گروه‌ها نشان دادند. مطالعه قربانی و همکاران نیز نشان داد که مهمترین خصوصیات یک استاد خوب دانشگاهی از دیدگاه دانشجویان تسلط علمی استاد به درس، سازماندهی و تنظیم درس و علاقه‌مندی به تدریس بوده است^[23].

با توجه به اینکه سابقه کار اساتید گروه مهندسی بهداشت محیط که در این مطالعه شرکت نمودند نسبت به اساتید سایر گروه‌ها بالاتر بود و با توجه به دیگر نتیجه پژوهش حاضر که نشان داد سابقه کار اساتید براساس هر دو پرسشنامه با نمره ارزش یابی آنان نسبت مستقیم دارد، می‌توان گفت یک دلیل احتمالی این تفاوت، به سابقه کار اساتید این گروه مربوط می‌شود. وکیلی و همکاران^[24] نیز نشان می‌دهند که ۶۰٪ دانشجویان سابقه کار و فعالیت پژوهشی اساتید را بهمیزان زیاد و تا خیلی زیاد در دادن نمره ارزش یابی به استاد دخالت می‌دهند، هر چند که در مطالعه نوحی بین نمره کیفیت آموزش و سابقه کار اساتید رابطه‌ای وجود نداشت^[25]. براساس این نتایج می‌توان گفت احتمالاً با افزایش تجربه تدریس اساتید، مهارت‌های تدریس و کیفیت تدریس آنان بهمود می‌یابد که هر دو پرسشنامه این موضوع را تأیید می‌نمایند.

نتایج نمره ارزش یابی اساتید براساس درجه علمی آنان نشان داد براساس هر دو ابزار در نمره کلی ارزش یابی آنان تفاوت معنی‌داری وجود دارد. اساتیدی که درای درجه دانشیاری بودند کمترین نمرات ارزش یابی و نمراتی شبیه به اساتید با درجه مرتب براساس پرسشنامه نظرخواهی به خود اختصاص دادند، در حالی که هنگامی که با پرسشنامه SEEQ سنجیده شدند بالاترین امتیاز را از آن خود نمودند. اساتید با درجه استادیاری در رتبه بعدی قرار گرفتند و در کل، نمرات ارزش یابی اساتید با هر درجه علمی براساس پرسشنامه SEEQ بالاتر از نمرات ارزش یابی آنان براساس پرسشنامه نظرخواهی بود. دلیل آن است که پرسشنامه SEEQ یک ابزار چندبعدی است و عوامل زیربنایی کیفیت تدریس را بهتر نمایان می‌سازد، از این رو دانشجویان با تفکیک ابعاد مختلف تدریس بهتر می‌توانند اساتید را مورد ارزیابی قرار دهند و قضاوت عادلانه‌تری را نسبت به کیفیت تدریس آنان ارایه نمایند. در مطالعه وکیلی و همکاران نیز بیش از ۶۰٪ دانشجویان رتبه علمی استاد را بهمیزان زیاد تا خیلی زیاد در ارزش یابی اساتید دخالت دادند^[24].

طبق نتایج این پژوهش، محبوبیت استاد با نمره ارزش یابی آن براساس پرسشنامه SEEQ رابطه‌ای معکوس و معنی‌دار داشت، در

- _____ مقایسه ابعاد کیفیت تدریس با پرسشنامه های ارزشیابی دانشجویان از کیفیت آموزش و نظرخواهی از دانشجویان ... ۲۵۳
- 3- Ziae M, Mirie M, Haji Abadi MR, Mehrijoofard H. Evaluation of faculty Members by Students in Birjand University of Medicine. *J Med Educ.* 2005;8(1):17-25.
 - 4- Tazakori Z, Akherbeen K, Abedi A, Mowla'ii B. Correlation between four forms of academic evaluation at medical university. *J Health Care.* 2008;10(4):13-8. [Persian]
 - 5- Gholami Kh, Asady M. The Professors's professional experience in relation to effective teaching phenomena in higher education. *J Theory Pract Curric.* 2013;1(2):5-26. [Persian].
 - 6- Kerman Saravi F, Navidian A, Navabi Sh. Nursing faculty and students views on priorities for the evaluation of teachers. *Iran J Nurs.* 2011;24(72):18-28. [Persian]
 - 7- Heidari H, Sharifirad GhR, Kamran A. A comparative study of teacher evaluation priorities from viewpoint of the faculty members and students of Lorestan University of Medical Sciences. *Health Sys Res.* 2013;9(7):749-59. [Persian]
 - 8- Gashmard R, Moatamed N, Vahedparast H. Faculty members' and students' viewpoints on characteristics of a good university teacher in Boushehr University of Medical Sciences. *Iran J Med Educ.* 2011;11(1):47-58. [Persian]
 - 9- Zohoor AR, Eslaminejad T. Indicators of effective teaching from the view of students. *Payesh.* 2002;1(4):5-13. [Persian]
 - 10- Salehi Sh, Hassan Zahrayi R, Ghazavi Z, Amini P, Ziae Sh. The characteristics of effective clinical teachers as perceived by nursing faculty and students. *Iran J Med Educ.* 2004;4(1):37-44. [Persian]
 - 11- Pritchard RE, Potter GC. Adverse changes in faculty behavior resulting from use of student evaluations of teaching: A case study. *J Coll Teach Learn.* 2011;8(1):1-7.
 - 12- Agbetsiafa D. Evaluating effective teaching in college level economics using student ratings of instruction: A factor analytic approach. *J Coll Teach Learn.* 2010;7(5):57-66.
 - 13- Devlin M, Samarawickrema G. The Criteria of effective teaching in a changing higher education context. *High Educ Res Dev.* 2010;29(2):111-24.
 - 14- Zabaleta F. The use and misuse of student evaluations of teaching. *Teach High Educ.* 2007;12(1):55-76.
 - 15- Onwuegbuzie AJ. Students' perceptions of characteristics of effective college teachers: A validity study of a teaching evaluation form using a mixed-methods analysis. *Am Educ Res J.* 2007;44(1):113-60.
 - 16- Buskist W. Effective Teaching: Perspectives and Insights from Division Two's 2- and 4-Year Awardees. *Teach Psychol.* 2002;29(3):188-93.
 - 17- Tale'pasand S, Nazifi M, Bigdeli I. Validation of the Iranian version of the questionnaire to assess the quality of teaching students. *J Behav Sci.* 2009;3(2):113-27. [Persian]
 - 18- Coffey M, Gibbs G. The evaluation of the student evaluation of educational quality questionnaire (SEEQ) in UK higher education. *Assess Eval High Educ.* 2001;26(1):89-93.
- دانشجویان مربوط به متفاوت بودن سطح انتظارات، قضاویت و درک دانشجویان از دانشگاه و استاد و انگیزه تحصیلی آنها است. از محدودیت های این مطالعه می توان به حجم مطالب درسی، سطح دشواری درس، زمان برگزاری و فضای فیزیکی کلاس که از مهم ترین عوامل مخدوش کننده ارزشیابی استادی به شمار می آیند اشاره نمود. هر چند که هر دو پرسشنامه از پایایی قابل قبولی برخوردارند، اما پرسشنامه SEEQ ابعاد چندگانه تدریس را بهتر نمایان می سازد. نتایج تحلیل عامل اکتشافی در این مطالعه در ارتباط با پرسشنامه SEEQ ساختار چهارعاملی را در کیفیت تدریس نشان داد و دیدگاه مارش^[26] را که معتقد بود کیفیت تدریس سازه ای چند بعدی است تایید نمود. از آنجا که بین حجم کار مربوط به هر درس و دشواری دروس با نمرات ارزش یابی استادی رابطه وجود دارد، پیشنهاد می شود به جای روش نمره گذاری با وزن های مساوی، برای دروس سخت و دارای حجم کار بالا از روش مناسب تری که عوامل فوق را در ارزش یابی نمره استادی لحاظ گرداند استفاده شود و سوالات ارزش یابی و درجه اهمیت آنها توسط افراد متخصص و مجروب تعیین شود و در مطالعات بعدی اثرات برگزاری کارگاه های توانمندسازی استادی بر نمرات ارزش یابی آنان مورد ارزیابی قرار گیرد.
- ### نتیجه گیری
- هر دو پرسشنامه از پایایی قابل قبولی برخوردارند، اما پرسشنامه SEEQ ابعاد چندگانه تدریس را بهتر نمایان می سازد و در نشان دادن نقاط ضعف و قوت کیفیت تدریس استادی کارآمدتر است.
- تشکر و قدردانی:** نویسندها بر خود لازم می دانند از کلیه دانشجویان و استادی محترم که مساعدت لازم را برای انجام مطالعه فراهم نمودند تشکر نمایند.
- تاییدیه اخلاقی:** به منظور محترمانه ماندن اطلاعات مربوط به استادی، پرسشنامه ها کدگذاری شدند.
- تعارض منافع:** هیچ گونه منبع مالی دیگر غیر از محل طرح استفاده نشده و تعارض منافعی وجود ندارد.
- منابع مالی:** این مقاله نتیجه طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه (شماره طرح ۹۰۲۶۴) است.
- ### منابع
- 1- Yamani N, Yousefy A, Changiz T. Proposing a participatory model of teacher evaluation. *Iran J Med Educ.* 2006;6(2):115-22. [Persian]
 - 2- Raoofi Sh, Sheikhian A, Ebrahimzade F, Tarahi MG, Ahmadi P. Designing a novel sheet to evaluate theoretical teaching quality of faculty members based on viewpoints of stakeholders and Charles E. Glassick's scholarship principles. *Hormozgan Med J.* 2010;14(3):167-76. [Persian]

- 24- Vakili A, Hajaghajani S, Rashidy-Pour A, Ghorbani R. An investigation of factors influencing student evaluation of teacher performance: A comprehensive study in Semnan university of medical sciences. Koomesh. 2011;12(2):93-103. [Persian]
- 25- Nouhi E. Factors affecting faculty evaluation by students in Kerman University of Medical Sciences. J Med Educ. 2002;2(1):18-23. [Persian]
- 26- Marsh HW. Students' evaluations of university teaching: Research findings, methodological issues and directions for future research. Int J Educ Res. 1987;11(3):253-388.
- 27- Sheehan DS. On the invalidity of student ratings for administrative personnel decisions. J High Educ. 1975;46(6):687-700.
- 28- Fesharakinia A, Khazaee Z, Mohammadpoor M. Assessment of Birjand medical school students' attitudes toward the criteria of academic evaluation in 2009. Mod Care J. 2012;9(1):49-56. [Persian]
- 19- Marsh H, Roche L. The use of student evaluations of university teaching in different settings the applicability paradigm. Aust J Educ. 1992;36(3):278-300.
- 20- Marsh HW, Hau KT, Chung CM, Siu TLP. Students evaluations of university teaching: Chinese version of the Student's Evaluations of Educational Quality (SEEQ) Instrument. J Educ Psychol. 1997;89:568-72.
- 21- Marsh HW. A longitudinal perspective of student's evaluations of university teaching: Rating of the same Teachers over a 13 year period. San Francisco, CA: Annual Meeting of the American Educational Research Association; April 20-24, 1992.
- 22- Fatahi Z, Ohami A, Nohi E, Nakhaei N. Kerman University of Medical Sciences faculty in terms of academic evaluation in 2002-2003. Hormozgan Med J. 2005;9(1):59-66. [Persian]
- 23- Ghorbani R, Haji-Aghajani S, Heidarifar M, Andrade F, Shams-Abadi M. Viewpoints of nursing and para-medical students about the features of a good university lecturer. Koomesh. 2009;10(2):77-83. [Persian]

